

Up4Diversity

Trainingsmateriaal voor
onderwijsprofessionals om
geweld tegen LGBTIQ+-jongeren
te stoppen en te
voorkomen

Jongeren en jeugdwerkers
inspireren om actieve opstanders
te worden van de preventie van
geweld tegen de LGBTIQ+
gemeenschap in het digitale
tijdperk

Dit ontwerpdocument werd gefinancierd door het programma
Rechten, gelijkheid en burgerschap van de Europese Unie (2014-2020)

REC-RDIS-DISC-AG-2019

Overeenkomst n° 881918 – UP4Diversity.

Inleiding

Geweld en discriminatie in formele en niet-formele jongereneducatie is een zorgwekkende realiteit, en treft meer kwetsbare groepen, zoals LGBT-jongeren. Het Europese project UP-4Diversity, met financiële steun van het REC programma, heeft deze wetenschappelijk onderbouwde pedagogische modules ontwikkeld om professionele jeugdwerkers te helpen om met de juiste kennis en vaardigheden geweld tegen LHBT+ jongeren te voorkomen en te stoppen. **Deze modules zijn niet ontworpen als lesmateriaal voor jongeren**, maar als ondersteunend materiaal in de professionele ontwikkeling van jeugdwerkers.

We geven in deze modules ruime aandacht aan de theoretische fundamenten van deze aanpak, omdat we geloven dat jeugdwerkers enkel met de juiste wetenschappelijke inzichten tot een correct, succesvolle vertaling van deze methodes in de praktijk zullen komen. Het bewijs spreekt voor zich: pestgedrag en geweld kunnen niet voorkomen worden met geïsoleerde activiteiten. In tegendeel: enkel een holistische aanpak die de hele gemeenschap betreft, en alle hoeken en kanten van het onderwijzend instituut bereikt, kan op lange termijn een veilige omgeving voor LHBT+ jongeren creëren waarin geweld met succes bestreden wordt.

Het implementeren van deze acties staat niet in de weg van het onderwijspakket. Integendeel: het toepassen van deze wetenschappelijk onderbouwde methodes kan een betere leeromgeving helpen creëren.

Dit document is geschikt voor individueel gebruik, maar we raden aan om dit in dialoogvorm te doen door onderwijzend en ondersteunend personeel te betrekken bij verschillende sessies. Het lezen van deze materialen, en het stilstaan en becommentariëren van de punten en paragrafen in het vet, zijn belangrijk in het succesvol opleiden en ondersteunen van deelnemers.

In elke module van deze opleiding zijn er voorstellen om de toegelichte kennis verder te bestuderen en uit te diepen. Het doel is om te helpen bij het creëren van reflectieruimtes rond de praktijk, met de theorie als basis om betekenis te geven en de acties van jongeren beter te helpen begrijpen. Deze activiteiten zijn beter te genieten en nuttiger in lerarenvergaderingen of, zo niet, individueel.

Het onderwerp van deze training en van dit project ligt gevoelig: de focus op geweld waaraan een kwetsbare groep – de LGBT+ gemeenschap, en vooral dan LGBT+ jongeren – wordt blootgesteld. Een training of opleiding rond dit onderwerp heeft best plaats in een veilige omgeving, waarbij de organisatoren duidelijk aangeven dat geen enkele vorm van discriminatie of pestgedrag aanvaardbaar is, en dat van deelnemers niet verwacht wordt dat ze persoonlijke informatie of ervaringen delen (niet als slachtoffer, maar ook niet als bijstaander of opstander).

Dit materiaal is gebruikt voor trainings tijdens het UP4Diversity project in België, Cyprus, Denemarken, Ierland en Spanje, met deelnemers uit verschillende sectoren: leerrkachten uit het lager en middelbaar onderwijs, docenten uit het hoger onderwijs, leerkrachten in opleiding, vrijwilligers in informele educatie en niet-gouvernementele organisaties, jongerenwerkers, en zo verder. Omdat het materiaal wetenschappelijk onderbouwd is, leent het zich tot toepassing in verschillende omgevingen en met een zeer divers publiek.

Onderwijspersoneel, jeugdwerkers en organisaties die interesse hebben in deze verdere opleidingen rond het materiaal dat hier wordt aangeboden, kunnen contact opnemen met **up4diversity@gmail.com**.

¹<https://socialimpactsience.org/education/2022/07/13/adhyayana-post-template-2/>

Inhoudstafel

Module 1	6
Introduceert en geeft uitleg bij de realiteit van de LGBT+ gemeenschap en jongeren in Europa, en staat stil bij enkele kernbegrippen en het politiek kader.	
Module 2	15
Beschrijft pestgedrag en geweld tegen LGBT+ jongeren in het digitale tijdperk, met aandacht voor de unieke kenmerken van deze omgeving.	
Module 3	25
Is de kern van deze training: het geeft uitleg bij de bijstaanderinterventie en bij opstanders die het opnemen voor slachtoffers van LGBT+ geweld.	
Module 4	40
Biedt een overzicht van de sociale factoren die interpersoonlijk en machtsgedreven geweld zo moeilijk te bekampen maken, en gaat verder in op preventie socialisatie in de onderwijsomgeving.	
Module 5	48
Beschrijft hoe het deelnemen van de gemeenschap in het uitwerken en verantwoording eisen van deze normen geweld kan helpen voorkomen.	
Módulo 6	53
Introduceert wetenschappelijk onderbouwde strate- gieën, materialen en programma's die resultaten leveren in het reduceren en voorkomen van geweld.	

Module 1. LGBTIQ+: conceptualiseringen en politiek kader

Alvorens in te gaan op de aanpak van bijstaanders en hoe u uw vaardigheden op dit gebied verder kunt ontwikkelen, is het van belang duidelijk te zijn over wie en wat we het hebben. Daarom laat deze eerste module u kennismaken met de belangrijkste concepten over LGBTIQ+¹, gevolgd door de LGBTIQ+-rechten en relevante beleidskaders, met name op Europees niveau. De module is verankerd in theorie en onderzoek, maar biedt ook een breed scala aan voorbeelden en illustraties.

Om te helpen bij deze theoretische grondslagen, biedt deze module ook 'activiteiten' aan die u aanmoedigen om deze kwesties voor uzelf te onderzoeken, met betrekking tot uw persoonlijke en professionele context. Een aantal van deze activiteiten kunnen gemakkelijk ook voor jongeren worden aangepast. Ten slotte nodigt de module leerkrachten en jeugdwerkers uit om gebruik te maken van educatieve middelen die speciaal ontwikkeld zijn om bewustzijn en begrip van seksuele diversiteit te kweken.

Voordat we beginnen, eerst nog even een korte opmerking. Het kan een uitdaging zijn om de LGBTIQ+ kwesties aan te snijden, vooral de eerste paar keer dat je dit doet. Hetzelfde kan gelden voor de jongeren met wie je werkt: sommigen zullen meer steun nodig hebben dan

anderen om deel te nemen aan het gesprek, om open te zijn over hun eigen standpunten, of om het onderwerp met respect te behandelen. Het is niet makkelijk om een bijstaander te zijn! Om het ijs te breken, nodigen wij u uit om de volgende activiteit te overwegen: oriëntatie en/of identiteit. Het spel is alleen gericht op de LGBT-gemeenschap, maar kan worden aangepast om de volledige LGBTIQ+-gemeenschap te omvatten.

Homo'poly: The Game

Ben je klaar om aan het rad te draaien en met je collega's samen te werken om alle 8 stappen te voltooien? In 'Homopoly - Het Spel' moeten de spelers 8 acties of 'levenservaringen' voltooien, zoals trouwen, een huis kopen en een reis rond de wereld maken. De mogelijkheid om een bepaalde actie uit te voeren hangt af van welk karakter je bent, en karakters veranderen elke ronde. Door dit spel te spelen worden leerlingen zich bewust van de mogelijkheden, voordelen en nadelen die iemand kan hebben op grond van zijn seksuele geaardheid.

¹ Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex, Queer and others

Kernbegrippen en definities

Om te beginnen moeten we **duidelijk vaststellen wat we onder "LGBTIQ+" verstaan**. Een snelle zoektocht op internet leert dat er veel definities zijn en dat het niet ongebruikelijk is dat de interpretaties in de loop van de tijd veranderen. U zult ook merken dat taal heel belangrijk is: kleine nuances maken grote verschillen, en een deel van het respecteren en erkennen van de LGBTIQ+-gemeenschap bestaat uit het overnemen van de termen en definities waaraan de gemeenschap zelf de voorkeur geeft.

Aangezien **UP4Diversity Europese partners steunt, zal het project internationaal erkende bronnen voor relevante terminologie gebruiken**. Ten eerste, voor de bredere concepten van seksuele identiteit en seksuele geaardheid, nemen wij de definities aan die door het Bureau van de Europese Unie voor de Grondrechten worden verstrekt (1):

Seksuele geaardheid verwijst naar "het vermogen van elke persoon tot diepgaande emotionele, affectieve en seksuele aantrekking tot, en intieme en seksuele relaties met, personen van een ander geslacht of van hetzelfde geslacht of meer dan één geslacht".

Seksuele geaardheid heeft betrekking op identiteit (zijn), gedrag (gedrag) en hoe je je verhoudt tot andere personen (relaties). Over het algemeen wordt aangenomen dat personen heteroseksueel (gericht op personen van een ander geslacht), homoseksueel (homo of lesbisch, gericht op personen van hetzelfde geslacht) of biseksueel (gericht op beide geslachten) zijn.

Genderidentiteit verwijst naar "ieders diep gevoelde interne en individuele ervaring van gender, die al dan niet overeen kan komen met het bij de geboorte toegewezen geslacht, met inbegrip van de persoonlijke gewaarwording van het lichaam (die, indien daarvoor vrij gekozen, een verandering van het uiterlijk of de functie van het lichaam door medische, chirurgische of andere middelen kan inhouden) en andere uitingen van gender, waaronder kleding, spraak en manieren". Degenen wier geslachtsidentiteit niet overeenkomt met het bij de geboorte toegewezen geslacht worden gewoonlijk trans genoemd. Deze groep omvat personen die op een bepaald moment in hun leven een geslachtsveranderingsbehandeling willen ondergaan (gewoonlijk transpersonen genoemd), alsmede personen die zich "cross dress" kleden of personen die zichzelf niet als man of vrouw beschouwen, of dat niet willen.

Genderexpressie verwijst naar de uiting die een persoon geeft aan zijn genderidentiteit, bijvoorbeeld door "mannelijk", "vrouwelijk" of "gendervariabel" gedrag, kleding, kapsel, stem of lichaamskenmerken.

Naast deze kernbegrippen bevat het glossarium van de Europese regio van de International Lesbian, Gay, Bi-sexual, Trans and Intersex Association - algemeen bekend als IL-GA-Europe - de rest van onze definities.

Let wel: de termen hieronder zijn vertaald vanuit het Engels. Zowel de termen zelf als hun gebruik kunnen sterk verschillen van taal tot taal. We raden aan je te richten tot Nederlandstalige bronnen, met name www.cavaria.be.

Het glossarium van ILGA-Europe wordt regelmatig bijgewerkt en gaat verder dan de hier vermelde termen. Voor de volledige reeks definities, zie hun glossarium (2):

Biseksueel: wanneer een persoon zich emotioneel en/of seksueel aangetrokken voelt tot personen van meer dan één geslacht.

Gender: verwijst naar de interne perceptie en ervaring van mensen van mannelijkheid en vrouwelijkheid, en de sociale constructie die bepaalde gedragingen in mannelijke en vrouwelijke rollen verdeelt.

Heteronormativiteit: verwijst naar culturele en sociale praktijken waarbij mannen en vrouwen wordt wijsgemaakt dat heteroseksualiteit de enig denkbare seksuele geaardheid is. Het impliceert dat heteroseksualiteit de enige manier is om "normaal" te zijn.

Heteroseksueel: mensen die zijn aangetrokken tot mensen van het andere geslacht, met name mannen tot vrouwen en vrouwen tot mannen.

Homoseksueel: Mensen worden als homoseksueel geïdentificeerd op basis van hun geslacht en het geslacht van hun seksuele partner(s). Wanneer het geslacht van de partner hetzelfde is als dat van de persoon, dan wordt de persoon als homoseksueel gecategoriseerd. Het wordt aanbevolen om de termen lesbiennes en homoseksuelen te gebruiken in plaats van homoseksuele mensen. De termen les-

bisch en homo worden als neutraal en positief beschouwd, en de nadruk ligt op de identiteit in plaats van op seksualisering of pathologisering.

Interseksueel: heeft betrekking op een reeks lichamelijke kenmerken of variaties die tussen de stereotiepe idealen van man en vrouw liggen. Interseksuele personen worden geboren met fysieke, hormonale of genetische kenmerken die noch volledig vrouwelijk noch volledig mannelijk zijn, of een combinatie van vrouwelijk en mannelijk, of noch vrouwelijk nog mannelijk. Er bestaan vele vormen van interseksueel; het is eerder een spectrum of overkoepelende term dan een enkele categorie.

Lesbisch: een vrouw die zich seksueel en/of emotioneel aangetrokken voelt tot vrouwen.

Queer: een academische term geworden die mensen omvat die niet heteroseksueel zijn - onder meer lesbiennes, homoseksuele mannen, biseksuelen en transseksuelen. De queer-theorie stelt heteronormatieve sociale normen betreffende gender en seksualiteit ter discussie, en beweert dat genderrollen sociale constructies zijn. De term "queer" was lang een scheldwoord en heeft daarom voor sommigen nog steeds een negatieve connotatie. Veel LGBTI-personen hebben de term echter opgeëist als een symbool van trots.

Geslacht: verwijst naar biologische kenmerken zoals primaire en secundaire geslachtskenmerken, genen en hormonen. Het wettelijk geslacht wordt gewoonlijk bij de geboorte toegekend en wordt traditioneel opgevat als bestaande uit twee elkaar uitsluitende groepen, namelijk mannen en vrouwen. Het Hof van

Justitie heeft echter geoordeeld dat "de draagwijdte van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen niet kan worden beperkt tot het verbod van discriminatie op grond van het behoren tot het ene dan wel het andere geslacht. Gelet op het doel ervan en op de aard van de rechten die het beoogt te waarborgen, is het ook van toepassing op discriminatie die voortvloeit uit de geslachtsverdeling van een persoon.

Trans: verwijst naar mensen die zich identificeren met de geslachtsrol tegenovergesteld aan het geslacht dat hen bij hun geboorte werd toegewezen en die permanent in de geprefereerde geslachtsrol willen leven. Dit gaat vaak gepaard met een sterke afwijzing van hun fysieke primaire en secundaire geslachtskenmerken en de wens om hun lichaam in overeenstemming te brengen met het geslacht van hun voorkeur. Transpersonen kunnen van plan zijn een geslachtsveranderingsbehandeling te ondergaan, ondergaan of ondergaan hebben (al dan niet met hormoontherapie of chirurgie).

Trans wordt ook gebruikt als overkoepelende term die verwijst naar die mensen wiens geslachtsidentiteit en/of genderexpressie verschilt van het geslacht dat hun bij de geboorte is toegewezen. Het omvat, maar is niet beperkt tot: mensen die zich identificeren als transseksueel, transgender, travestiet/crossdressing, androgyne, polygender, genderqueer, agender, gendervariant of met een andere genderidentiteit en/of -expressie die niet standaard mannelijk of vrouwelijk is, en die hun gender uiten door middel van hun kledingkeuze, uiterlijk of lichaamsaanpassingen, waaronder het ondergaan van meerdere chirurgische ingrepen.

ACTIVITEIT 1:

Kies enkele van de bovenstaande termen en maak je eigen definities. Was je met al deze begrippen bekend? Welke begrippen zijn meer sociaal geaccepteerd, welke minder? En met welke begrippen denk je dat jongeren het meest vertrouwd zijn? Als je niet vertrouwd bent met (sommige van) deze termen, denk dan na over waarom dat is.

Voordat we verder gaan met het mensenrechtenwerk, staan we even stil bij de wetenschap - of het gebrek daaraan - over LGBTIQ+. De wetenschappelijke basis voor seksuele geaardheid en genderidentiteit is op zijn best fragmentarisch en werd tot voor kort nog onvoldoende onderzocht. Als gevolg daarvan blijven er belangrijke vragen bestaan. Gelukkig zijn er steeds meer gegevens over de situatie van jongeren, met name over de "gevolgen" van huwelijken tussen mensen van hetzelfde geslacht. Tegenstanders voerden aan dat het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht schadelijk zou zijn voor kinderen en de kracht van het gezin als instelling zou ondermijnen. Uit recent onderzoek (3) blijkt echter dat kinderen die vanaf hun geboorte door ouders van hetzelfde geslacht worden opgevoed, beter presteren dan kinderen die worden opgevoed door ouders van verschillend geslacht, zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs, en dat

(4) kinderen in gezinnen van hetzelfde geslacht het op de arbeidsmarkt even goed doen als kinderen in gezinnen van verschillend geslacht. **Deze bevindingen geven upstanders krachtige argumenten om te pleiten voor huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht.**

Mensenrechtenkaders voor LGBTIQ+

De mensenrechten vormen de kern van de filosofie, de godsdienst en het politieke denken. De grondgedachte is dat alle menselijke wezens een aantal onvervreemdbare rechten hebben die niet kunnen worden weggenomen en die derhalve moeten worden beschermd. Ieder mens heeft ze bij zijn geboorte: "Mensenrechten zijn geen privileges en kunnen niet worden toegekend of herroepen. Zij zijn onvervreemdbaar en universeel." (5). In de nasleep van de Tweede Wereldoorlog werd deze doctrine van de mensenrechten zeer invloedrijk in het recht, met name op internationaal niveau. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM), nog steeds de sleuteltekst waarop een groot deel van de huidige internationale mensenrechten-wetgeving is gebaseerd, werd in 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties aangenomen. Het document zelf is niet juridisch bindend, maar vormde de basis voor een groeiend aantal juridisch bindende instrumenten op nationaal, regionaal en mondiaal niveau.

Dit brengt ons bij een belangrijk punt: het onderscheid tussen "universele" en "wettelijke" rechten, en de gevolgen van dat onderscheid voor de rechten en de bescherming van de LGBTIQ+-gemeenschap. Toen de **UVRM voor het eerst werd aangenomen, was homoseksualiteit in de meeste ondertekenende landen een strafbaar feit, en van transgender- of intersekse- rechten was nog geen sprake**. De "vrijheid van expressie" die in de Verklaring werd toegekend, werd niet uitgebreid tot homo- of biseksueel gedrag in de documenten die deze universele rechten op nationaal niveau in wettelijke rechten vertaalden. In sommige delen van de wereld is dit nog steeds het geval: het is een wanhopige realiteit dat in een handvol landen op homoseksualiteit nog steeds de doodstraf staat, of dat de mening van studenten en leraren vaak vijandig is (6, 7). In nog veel meer landen zijn sommige van de universele rechten die alle individuen vol-

gens de Verklaring hebben, ofwel beperkt ofwel helemaal niet wettelijk verankerd.

ACTIVITEIT:

Bekijk de volgende video's:

- **Video:** 'Humanrightsintwominutes'
- **Video:** 'Whataretheuniversalhumanrights?'

Schrijf, als reflectie, 5 mensenrechten op die relevant zijn voor seksuele geaardheid en identiteit (bijvoorbeeld: zelfexpressie). Als je ze opgeschreven hebt, vraag aan jezelf – of je collega's – of mensen die zich in jouw land identificeren als homo, transgender of intersekse deze rechten in de praktijk genieten. Zo ja, was dit altijd al het geval? Zo nee, wat verklaart dit? Vind je dit rechtvaardig?

Mensenrechten in Europa

In Europa zijn verschillende stappen ondernomen om ervoor te zorgen dat LGBTIQ+-personen dezelfde wettelijke rechten genieten als anderen. Centraal daarbij staat het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. Dit verdrag, dat in 1950 door de Raad van Europa is aangenomen, heeft onder meer het Europees Hof voor de Rechten van de Mens opgericht. Iedereen die van mening is dat zijn rechten zijn geschonden, kan zijn zaak aanhangig maken bij het Hof, en alle bevindingen van het Hof zijn juridisch bindend en moeten worden uitgevoerd.

Het is belangrijk op te merken dat het verdrag sinds de oorspronkelijke goedkeuring in 1948 voortdurend en ingrijpend is herzien. De volgende bepaling, die van cruciaal belang is voor de rechten van de LGBTIQ+-gemeenschap in Europa, werd in 1999 uitgevaardigd:

"De lidstaten moeten passende maatregelen nemen om er overeenkomstig artikel 10 van het Verdrag voor te zorgen dat het recht op vrijheid van meningsuiting daadwerkelijk kan worden uitgeoefend, zonder discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit, ook met betrekking tot de vrijheid om informatie te ontvangen en te verstrekken over onderwerpen die verband houden met seksuele geaardheid of genderidentiteit." (9)

Deze bepaling stelt niet alleen dat mensen vrijelijk uiting moeten kunnen geven aan hun seksuele geaardheid of geslachtsidentiteit, maar beschermt ook degenen die opkomen voor de LGBTQ+-gemeenschap. Waar "opkomen" - als individu, organisatie of bedrijf- in veel landen nog steeds als 'homopropaganda' wordt beschouwd, legt het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens een stevige basis voor de beginselen en praktijken van upstanders. Voor meer informatie over artikel 10 kunt u hier terecht op de website van de Raad van Europa.

Het EU beleidskader voor LGBTQ+

Beleid is een leidraad voor het bereiken van doelstellingen. Waar wetten dicteren wat "rechtvaardig" of "juist" is in de samenleving, biedt beleid regels en aanwijzingen voor de samenleving om zich te organiseren volgens die wetten en in het nastreven van de idealen die in die wetten tot uitdrukking worden gebracht. Beleid is van toepassing op alle niveaus, van scholen tot steden tot landen en bedrijven. Ook LGBTQ+-beleid kan bestaan op alle niveaus en in alle soorten instellingen en organisaties. De processen om beleid te 'maken' worden steeds complexer:

Deels omdat er meer bestaande regels en voorschriften zijn waarmee rekening moet worden gehouden, maar ook omdat steeds meer wordt ingezien dat de mensen inspraak moeten hebben in het beleid dat hen aangaat. Als gevolg daarvan doorlopen veel beleidsmaatregelen nu een proces van "openbare raadpleging". Individuele burgers, organisaties, bedrijven en anderen kunnen van deze procedures gebruik maken de beleidsresultaten te beïnvloeden.

ACTIVITEIT: Verken de rubriek "**hoe werkt het**" van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Probeer voorbeelden te vinden van zaken waarin het Hof de rechten van de LGBTQ+-gemeenschap heeft beschermd (8). Vinden zij dat het Hof een eerlijke uitspraak heeft gedaan? Is er iets dat u anders zou hebben gedaan?

1. De strijd van de mens leidt tot de legalisering van homoseksualiteit in Ierland (volledige casestudy hier)
2. Wettelijke normen veranderden nadat een homoseksuele vader de voogdij over zijn kind werd ontzegd (volledige casestudy hier)
3. Juridische strijd leidt tot strengere rechten voor transgenders (volledige casestudy hier)

ACTIVITEIT: Denk aan drie barrières waarmee de LGBTQ+-gemeenschap en groepen worden geconfronteerd bij het implementeren van op feiten gebaseerde benaderingen. Waarom denk je dat dit is? Wat maakt het voor sommige organisaties of groepen moeilijker om beleid rond LGBTQ+ te ontwikkelen en uit te voeren dan voor andere()? Wat zouden die velden kunnen doen om upstanders beter te ondersteunen?

Er zijn sterke verschillen tussen de EU-landen op het gebied van gendergelijkheid: terwijl studenten en docenten uit België, Duitsland en Nederland LGBTQ+-kwesties vrij goed accepteren, staan diezelfde groepen er in Polen en Hongarije veel negatiever tegenover (6, 7, 10, 11). De Europese Unie is al lang toonaangevend op het gebied van gendergelijkheid, inclusief de bescherming en bevordering

van LGBTQ+-rechten door proactieve beleidsvorming. Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, sprak krachtig over haar inzet voor gelijkheid:

"Ik zal niet rusten als het gaat om het opbouwen van een Unie van gelijkheid. Een Unie waar je kunt zijn wie je bent en kunt liefhebben wie je wilt - zonder angst voor verwijten of discriminatie. Want jezelf zijn is niet je ideologie. Het is je identiteit. En niemand kan je die ooit afnemen."

Ursula von der Leyen, President of the European Commission State of the Union 2020

De beloften werden in beleid omgezet met de publicatie van de eerste EU-strategie voor LGBTQ+-gelijkheid 2020-2025. In deze strategie wordt uiteengezet hoe de EU wil toewerken naar een "Unie van gelijkheid", waarin wordt erkend dat, respect voor en tegemoetkoming aan de behoeften van de LGBTI-gemeenschap (12).

De strategie berust op 4 pijlers:

1. Aanpak van discriminatie van LGBTQ+-personen;
2. Het waarborgen van de veiligheid van LGBTQ+-personen;
3. Bouwen aan een samenleving die openstaat voor LGBTQ+'s; en
4. Het voortouw nemen bij de oproep tot gelijkheid voor LGBTQ+ over de hele wereld.

Dit zijn ambitieuze doelstellingen die aansluiten bij de herhaalde oproepen tot actie van het Europees Parlement en vooraanstaande actoren uit het maatschappelijk middenveld. Zij bevatten concrete, tastbare aanbevelingen die,

indien naar behoren uitgevoerd, de leefsituatie van de LGBTQ+-gemeenschap in de hele Europese Unie aanzienlijk zouden verbeteren.

Implementatie" is echter niet zo eenvoudig. Dit komt deels omdat het hier gaat om complexe en uitdagende kwesties die tijd en ruimte vergen om zich te ontwikkelen: wetgeving kan de weg wijzen, maar het kan veel tijd kosten om de gedachtegang te laten volgen. Het komt echter ook doordat de lidstaten van de EU nog veel ruimte hebben om hun eigen beleid en praktijken te bepalen: Europese wet- en regelgeving strekt zich mogelijk niet uit tot alle beleidsterreinen. Nog een stap verder gaan lokale overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven, enzovoort, die op hun beurt (enige) vrijheid hebben bij het bepalen van hun eigen beleid.

Als gevolg daarvan, en ondanks belangrijke stappen voorwaarts in het wettelijke en beleidskader op Europees

niveau, wordt de situatie van LGBTIQ+-ers in verschillende landen binnen de EU-grenzen - en een groeiend aantal buiten de EU-grenzen- eerder slechter dan beter. Het jongste ILGA-Europe-rapport illustreert dat het opnieuw minder veilig is voor mensen die zich identificeren als homo, biseksueel of transgender, in het bijzonder in Midden- en Oost-Europa (13). Om de volledige bescherming van LGBTIQ+-rechten in heel Europa te waarborgen en deze achteruitgang een halt toe te roepen, **is actieve en proactieve beleidsvorming nodig op alle niveaus, van Europese beleidsmakers in Brussel tot schoolbestuurders en lokale sportclubs.** Actie is welkom op vrijwel alle beleidsterreinen, maar in het bijzonder ter voorkoming van haatzaaiende taal, pesten en ho-mofoob en transfoob geweld; ter verbetering van de digitale governance, om een veilige online-ruimte te creëren; ter bescherming van de gezondheid en het welzijn van de LGBTIQ+-gemeenschap; en natuurlijk in het onderwijs.

Er is een wijdverspreide erkenning van de rol die het onderwijs speelt bij de opbouw van bewustzijn, begrip en integratie van de LGBTIQ+-gemeenschap. Het FRA-onderzoek bevestigt dat scholen een krachtige rol spelen bij de vorming van attitudes, niet alleen in de onderwijscontext (1). Belangrijk is ook dat het bevestigt dat jongeren "op school meer mensen zien die opkomen voor LGBTI-mensen - en meer horen praten over LGBTI-kwesties in onderwijsomgevingen" (1). De enquête bevatte ook enkele ontvullende statistieken over online pesten: tussen 7% en 15% van de respondenten gaf aan online te zijn gepest. Een weinig verrassend maar zorgwekkend inzicht is dat de jongste groep (15-17-jarigen) meer te maken heeft met online pesterijen (15%) dan de oudere groepen, en dat 38% van de respondenten in deze leeftijdsgroep aangeeft dat de dader een tiener of een groep tieners was. Het is dan ook duidelijk dat meer bewustwording rond deze kwesties van cruciaal belang is en dat de aanhoudende

inspanningen van een groeiende groep beleidsmakers ondersteund worden.

Als jeugdwerker, leerkracht of opvoedingsprofessional zijn je mogelijkheden om direct invloed uit te oefenen op beleidskaders misschien beperkt, maar je kan wel actie ondernemen in je eigen omgeving. De onderstaande aanbevelingen van de FRA spreken in de eerste plaats beleidsmakers aan, maar bieden ook anderen veel stof tot nadenken - en tal van mogelijke acties en activiteiten:

- De EU-lidstaten aan te moedigen en te steunen om ervoor te zorgen dat alle onderwijsinstellingen, in het bijzonder scholen, een veilige en ondersteunende omgeving bieden, vrij van pesten en geweld, voor alle LGBTI-kinderen en -jongeren. Dit kan onder meer inhouden dat, in nauwe samenwerking met leraren en schoolbesturen, maatregelen worden ontwikkeld en uitgevoerd om pesten van LGBTI-leerlingen en -leraren aan te pakken.
- De lidstaten aan te moedigen en te steunen om te overwegen de leer- en werkprogramma's op het gebied van onderwijs en opleiding te herzien, zodat LGBTI-personen niet in verband worden gebracht met pathologie, waardoor het risico bestaat dat zij verkeerd worden voorgelicht en dat haat en slachtofferschap tegen hen worden aangewakkerd. Zij moeten ook in overeenstemming zijn met de mensenrechtennormen en de definitie van de Wereldgezondheidsorganisatie, en deze zo nodig herzien. Instanties voor gelijke behandeling en ombudsinstellingen, alsmede maatschappelijke organisaties, zouden bij deze hervormingen kunnen worden betrokken.
- De lidstaten aan te moedigen en te steunen om peer learning tussen scholen en onderwijs-deskundigen te ontwikkelen, onder meer door het uitwisselen van goe-

de onderwijspraktijken, om homofobie en transfoobie aan te pakken. (FRA 2020, blz. 19)

ACTIVITEIT: Bespreek deze beleidsaanbevelingen met je collega's. Hoe zou je ze kunnen toepassen in je klas, je school, je organisatie? Welke specifieke acties zou je kunnen ondernemen om elk van deze drie aanbevelingen te bevorderen? Wat zou je nodig hebben om ze in de praktijk te brengen?

Referencias

1. EU Fundamental Rights Agency (2020). LGBTI Europe II. A long way to go for LGBTI equality. Retrieved from <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results>, 12 March 2021.
2. ILGA Glossary (2015). Glossary. Retrieved from <https://www.ilga-europe.org/media/2431>, 12 March 2021.
3. Mazrekaj, D., De Witte, K. and Cabus, S. (2020). School Outcomes of Children Raised in Same-Sex Families: Evidence from Administrative Panel Data. *American Sociological Review* 85(5). 830-856.
4. Palmaccio, S., Mazrekaj, D. and De Witte, K. (2021). Early Labor Market Outcomes of Children Living With Same-Sex Parents: Evidence from Population Data. LEER Working Paper
5. Berta, B. (2015) What are the universal human rights? Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=n-DglV-seTkuE>, 26 April 2021.
6. De Witte, K., Iterbeke, K. and Holz, O. (2019). Teachers' and pupils' perspectives on homosexuality. A comparative analysis across European countries. *International Sociology* 34(4), 471-519.
7. De Witte, K., Holz, O. and Geunis, L. (Eds.) (2018). *Somewhere over the rainbow – Discussions on homosexuality in education across Europe*. Waxmann. ISBN 978-3-8309-3747-0. Pp. 168.
8. Council of Europe (2021) Impact of the Convention on Human Rights. Case studies retrieved from <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights>, 16 June 2021.
9. Council of Europe (2013) European Convention on Human Rights. Retrieved from https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf, 26 April 2021.
10. De Witte, K. and Holz, O. (2013). Gender Specific Education in 12 European countries – A comparison. In Holz, O. and Shelton, F.. (Ed.). *Gender-Specific education in different countries. Historical aspects – Current trends*. Waxmann, München – New York. pp. 159-175. ISBN: 978-3-8309-2868-3.
11. Holz, O. and Shelton, F.. (2013). *Gender-Specific education in different countries. Historical aspects – Current trends*. Waxmann, München – New York. pp. 159-175. ISBN: 978-3-8309-2868-3.
12. European Commission (2020) LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:-52020DC0698>, 26 April 2021.
13. ILGA-Europe (2021). Annual Review 2021. Retrieved from <https://www.ilga-europe.org/annualreview/2021>, 26 April 2021.
14. Homo'poly (2016 - 2019), all resources available at www.homopoly.eu.